KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Kohti lukijaa palvelevaa päivittäisjutun nettiversiota

Päivittäisjuttujen nettiversiointi Yle Lapin Radiossa

Matti Konttinen
Kulttuurialan opinnäytetyö
Viestinnän koulutusohjelma
Medianomi (AMK)
TORNIO 2011

TIIVISTELMÄ

Konttinen, Matti, 2011. Kohti lukijaa palvelevaa päivittäisjutun nettiversiota. Päivittäisjuttujen nettiversiointi Yle Lapin Radiossa.

Opinnäytetyö. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Kulttuuriala. Viestinnän koulutusohjelma. Sivuja 43.

Tässä tutkimuksessani selvitän, minkälainen on onnistunut ja mahdollisimman hyvin lukijaa palveleva Yle Lapin Radion päivittäisjutun nettiversio. Tutkin, mikä tekee nettijutusta mahdollisimman kompaktin niin sisällön, muodon kuin kuvituksenkin osalta. Tarkastelen myös minkälainen nettijutun työstämisprosessi on alusta loppuun. Selvitän lisäksi nettijuttujen haasteita koko nettituotannossa ja niiden tulevaisuutta monimediallisessa kentässä. Tutkin myös nettijuttujen määrällistä julkaisupolitiikkaa Yle Lapin radion nettivirrassa. Tutkimuspaikaksi valitsin Yle Lapin radion, jossa työskentelin työharjoittelijana ja tuntityöntekijänä.

Netin päivittäisjuttu on radiojutusta nettiin versioitu kirjoitettu juttu maakuntaradion nettisivuilla. Nykyisin kaikkien maakuntaradioiden nettisivuilla on uutistekstien lisäksi myös runsaasti normaalia uutissähkettä pidempiä päivittäisjuttuja. Jutut myös kuvitetaan ja joissakin tapauksissa niihin liitetään radiojutun audio mukaan. Pitkiä nettijuttuja radiojutuista maakuntaradioiden nettisivuille on kirjoitettu vasta alle kaksi vuotta.

Opinnäytetyöni on tapaustutkimus. Tiedonkeruumenetelmänä olen käyttänyt Yle Lapin Radion pitkäaikaisten juontaja-toimittajien, uutistoimittajan, päivittäistuottajan ja päällikön sähköpostikyselyissä antamaa vastausmateriaalia. Teoriapohjana käytin myös media-alan kirjallisuutta, nettiartikkeleita, Yle Lapin Radion ja Ylen omia sisäisiä toimintaohjeita ja omia kokemuksia sekä havaintoja työharjoitteluni ja työkokemukseni ajalta.

Tutkimuksessani selviää, että lukijaa palveleva nettijuttu on napakasti kirjoitettu, kiinnostavasti otsikoitu hyvin kuvitettu eikä sisällä kielioppivirheitä. Oheismateriaalin kuten audioklippien ja linkkien lisäämistä myös suositellaan elävöittämään ja lisäämään nettijuttujen kiinnostavuutta. Juttujen kuvituksessa ja määrällisessä julkaisupolitiikassa on nettijuttujen suurin haaste ja näillä osaamisalueella on vielä paljon tekemistä.

Asiasanat: Yle Lapin Radio, nettiversiointi, monimediaisuus, päivittäisjuttu, web-journalismi, kuvajournalismi

ABSTRACT

Konttinen, Matti 2011. Radio story versioning for the web. Towards the reader-service-oriented radio story versioning for the web in Yle Lapin Radio. Bachelor's Thesis. Kemi-Tornio University of Applied Sciences. Business and Culture. Degree Programme of Media Arts. Pages 43.

In my Thesis work I find out what is a successful and reader-service-oriented web version of a radio story in Yle Lapin Radio. I research which makes the story online as compact as possible in view of the contents, form and pictures. I also examine what kind of process of work it is to make a story for the web from the beginning till the end. In addition to online articles, I explain the challenges of the entire Internet production and their future in multimedia field. I also study the online publication of stories quantitative policy in Yle Lapin Radio web. As a research location I selected Yle Lapin Radio, where I worked as a trainee and part-time employee.

Web's daily radio story is a web story which is versioned from the radio story in the provincial radio station's website. At present, all provincial radio station websites can be found in news texts, but also a lot longer than normal newsflashes. Stories are also illustrated and in some cases they are accompanied by audio of a radio story. Long online texts on the basis of radio broadcasts have only been written to provincial radio station websites since less than two years ago.

My Thesis work is a case study. The data collection method I used was e-mail replies of editors with long experience, news editor, producer and manager in Yle Lapin Radio. As the theoretical approach I used literature dealing with media together with online articles, internal guides of Yle Lapin Radio and my own experience and observations during the internship and work experience period.

This study shows that a reader-service-oriented web story is tightly written with an interesting title and well illustrated with no grammatical errors. Ancillary material such as audio clips and links is also recommended to enliven and enhance the attractiveness of online stories. The illustrations in online stories, however, are the greatest challenge and the study found out that knowledge in this area still needs to be increased.

Keywords: Yle Lapin Radio, web versioning, multi-media production, daily radio story, web-journalism, photo journalism.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO……. 6

2 OPINNÄYTETYÖN TEORIAPOHJA JA TUTKIMUSMENETELMÄT…… 8

3 INTERNET MEDIA-ALUSTANA……... 10

3.1 SUOSITUIMMAT VERKKOMEDIAT…… 11

4 YLE LAPIN RADIO……... 13

4.1 YLE LAPIN RADION HISTORIA……...13

4.2 YLE LAPIN RADIO NYKYISIN……... 14

4.3 YLE LAPIN RADION SIIRTYMINEN VERKKOON…….. 14

4.4 INTERNETIN MERKITYS YLE LAPIN RADIOLLE TÄNÄÄ……. 15

4.5 YLE LAPIN RADION NETTITUOTANTO EDELLÄKÄVIJÄNÄ……. 16

5 PÄIVITTÄISJUTTUJEN NETTIVERSIOINTI YLE LAPIN RADIOSSA……. 19

5.1 NETTIVERSIOINNIN LYHYT HISTORIA……...19

5.2 NETTITUOTANNON TYÖNJAKO……20

5.3 NETTITEKSTIN PERUSVAATIMUKSIA YLE LAPIN RADIOSSA……21

5.4 RADIOJUTUSTA NETTIJUTUKSI……23

6 LUKIJAA PALVELEVA NETTIJUTTU YLE LAPIN RADIOSSA…… 26

6.1ONNISTUNEEN NETTIJUTUN ELEMENTIT YLE LAPIN RADIOSS…….....26

6.2 AUDIO MUKAAN VAI EI?..... 29

6.3 KUVAT KERTOVAT……...30

7 KEHITTÄMISIDEAT JA TULEVAISUUDENNÄKYMÄT……. 32

7.1 KAIKKEA EI TARVITSE JULKAISTA NETTIIN……..32

7.2 OMAT KEHITTÄMISEHDOTUKSET……34

8 POHDINTA…… 37

LÄHTEET…….. 40

LIITE.....43

1 JOHDANTO

Yleisradion maakuntaradiot alkoivat ilmaantua internetiin voimakkaasti 90-luvun lopussa. Yksi tämän muutoksen pioneereista ja suunnannäyttäjistä oli selkeästi Yle Lapin Radio, joka silloisen päällikön Jorma Talvensaaren johdolla kehitti intohimoisesti ja avarakatseisesti maakuntaradion nettituotantoa. Nykyisin onkin totuttu tilanteeseen, jossa juuri mikään suomalainen tiedotusväline ei selviydy ilman nettituotantoa.

Opinnäytetyöni on tapaustutkimus. Opinnäytetyöni produktina on työharjoittelussani kirjoittamani päivittäisjuttu, joka löytyy opinnäytetyön tekstiosuudesta. Toiminnallisen opinnäytetyöni kirjallinen raportti sisältää analyysin ja selvityksen, joita varten olen tehnyt viisi sähköpostikyselyä. Hankkimani kyselyaineiston tarkoituksena on selvittää, minkälainen on onnistunut ja lukijaa palveleva radion päivittäisjutun nettiversio maakuntaradion verkkosivuilla Yle Lapin Radion toimittajien, päivittäistuottajan ja maakuntaradion päällikön näkökulmasta.

Päivittäisjutulla tarkoitan journalistista radioteosta, joka tehdään joko aamu- tai iltapäivälähetykseen ja myöhemmin netissä julkaistavaksi kuvalliseksi nettijutuksi. Radion päivittäisjuttu on yleensä normaalia uutisjuttua pidempi, 5-10 minuuttia kestävä haastattelu tai raportti.

Tutkimuksen tavoitteena on täsmentää, millainen on onnistunut ja mahdollisimman hyvä lukijaa palveleva päivittäisjutun nettijuttu. Lisäksi selvitän, että millainen on nettijutun työprosessi.

Selvitän myös nettijuttujen haasteita ja tulevaisuutta koko ajan muuttuvassa mediaympäristössä, joka pyörii entistä vimmatummin netin ympärillä. Tutkimuspaikasta käytän opinnäytetyössäni nimitystä Yle Lapin Radio.

Opinnäytetyöni aihe syntyi tarpeesta saada jonkinlainen tieto ja kuva siitä mitä nettijutulta vaaditaan Ylen maakuntaradioiden nettivirrassa. Yleensä on puhuttu vain siitä, mitä Yle voi laittaa nettiin, missä muodossa ja tekniikalla, mutta sisällölliset

kriteerit, määrällinen julkaisupolitiikka ja kuvitus ovat olleet selkeästi vähemmän tarkastelun kohteena. Opinnäytetyössäni pyrin saamaan vastauksen juuri edellämainittuihin asioihin.

2 OPINNÄYTETYÖN TEORIAPOHJA JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Opinnäytetyöni aihe kuuluu media-alalla jo jonkin verran tutkittuun alueeseen. Nettikirjoittamisesta on julkaistu muutamia kirjallisia teoksia, mutta ei välttämättä juuri opinnäytetyöni aiheeseen sopivaa kattavaa teosta. Näin ollen tutkimukseni kirjallinen aineisto muodostuu lähinnä Ylen työntekijöilleen tekemistä materiaaleista, työntekijöiden raporteista Ylen intrassa ja joistakin juuri sopivasti opinnäytetyöni aihetta käsittelevistä nettiartikkeleista. Kirjallisena päälähteenä olen käyttänyt Arja Alasillan teosta ”Verkkokirjoittajan käsikirja” (2002).

Kirjallisena lähteenä opinnäytetyössäni käytän myös Yle Lapin Radion kolmen toimittajan, päivittäistuottajan ja päällikön kyselyvastauksia, joille olen antanut työssäni suuren roolin. Kyselyyn vastanneet ovat työnsä puolesta omaksuneet kokemusta radiojuttujen nettiversioinnista ja internetin merkityksestä maakuntaradion tuotannossa ylipäätänsä. Erityinen syy kyselymateriaalin keräämiseen on se, että haluan käsitellä nettiversiointia juurikin toimittajien näkökulmasta. Näin ollen opinnäytetyöni teoreettinen viitekehys muodostuu siis Ylen kirjallisista materiaaleista, aihetta käsittelevistä artikkeleista ja toimittajien vastausmateriaaleista.

Tein avoimen kyselyn viidelle Yle Lapin Radion toimittajalle. Ennen vastaajien valintaa suoritin nettiversioinnista pienimuotoisia suullisia kyselyjä toimituksessa. Mietittyäni suullisia vastauksia päätin, että jututan juuri näitä viittä eri toimittajaa. Kolme kyselyyn vastanneista tekevät päivittäin toimituksellista työtä ja loput kaksi toimii pääsääntöisesti esimiesasemassa. Toimittajat ovat juontaja-reportterit Anni Tolppi ja Sirkku Savusalo, uutistoimittaja ja uutispäällikön sijainen Perttu Ruokangas, päivittäistoimituksen tuottaja Tapio Räihä ja Yle Lapin Radion päällikkö Juha Salla.

Avoimen kyselyn otoksen määrittelyn tärkein kriteeri oli pitkä työkokemus Yle Lapin Radiossa. Halusin, että haastateltavilla olisi kokemuksen tuomaa näkemystä nettijuttujen kirjoittamisesta. Halusin myös, että yksi vastaaja tulisi uutispuolelta. Ennen kaikkea tärkeää oli myös se, että minkälaisena Yle Lapin Radion esimiehet näkevät nettiversioinnin, koska juurikin esimiehet määrittävät viime kädessä nettiversioinnin tärkeimmät muodolliset ja sisällölliset laatukriteerit.

Suoritin avoimen kyselyn kirjallisesti sähköpostilla. Päädyin avoimeen kyselyyn, koska se tuntui juuri minulle sopivimmalta vaihtoehdolta. Toinen ja hyvin tyypillinen tapa olisi ollut puolistrukturoitu suullinen haastattelu, jolloin olisin nauhoittanut materiaalin ja litteroinut ja analysoinut vastaukset jälkeen päin. Koin kuitenkin, että avoimessa kyselyssä saan paljon ytimekkäämpiä ja ehkä jopa suorasanaisempia vastauksia kuin suullisessa puolistrukturoidussa haastattelussa. Lisäksi avoin kysely on suullista haastattelua paljon vähempitöisempi ja nopeampi tapa saada materiaalia suhteellisen käyttökelpoisena kasaan.

Kyselyn lähetin toimittajille sähköpostina. Vastaukset saatuani keräsin kaikkien toimittajien lähettämät word-tiedostot yhteen kansioon omalle koneelle. Tämän jälkeen tutustuin materiaaliin ja tein jokaisesta kysymyksestä ja vastauksesta oman yhteenvedon uudelle dokumentille. Joitain vastauksia jätin pois, jotka tuntuivat vain sivuavan opinnäytetyöni aihetta tai eivät oikeastaan palvelleet opinnäytetyöni aihetta juuri ollenkaan. Vastauksista muodostui kolmen A4-kokoisen liuskan word –tiedosto.

Peilaan tutkimuksessani myös omia työharjoitteluni aikana syntyneitä kokemuksia nettiversioinnista. Työskentelin reportterina Yle Lapin Radion toimituksessa kesäkuusta 2010 tammikuuhun 2011. Päivittäisjuttujen nettiversioiminen oli tärkein ja näkyvin osa työnkuvaani kyseisenä ajanjaksona.

3 INTERNET MEDIA-ALUSTANA

Internet on traditionaaliselle medialle (sanomalehdet, aikakauslehdet, kirjakustantajat, televisio, radio, elokuva, musiikkikustantajat) houkutteleva ja pulmallinen. Houkutteleva ja pulmallinen se on siksi, että netin uudet palvelut saattavat syödä markkinoita perinteiseltä medialta. Näin on osittain jo käynytkin, vaikka suomalainen tv, printti ja radio ovat hyvin näkyvillä tänä päivänä verkossa. (Wikipedia 2011.)

Anja Alasillan (2002, 209) mukaan internetin ominaispiirteet sopivat journalismiin hyvin. Verkon ominaispiirteiksi Alasilta mainitsee erityisesti nopeuden, joka on erinomainen kilpailuvaltti. Ajantasaisuus, vaihtoehtoisuus ja vuorovaikutteisuus tukevat journalismin tavoitteita. Koskaan aiemmin kirjoitetussa viestinnässä ei ole ollut yhtä helppoa pitää sisältöjä ajan tasalla kuin nykyisin verkossa.

Etenkin nuorille internet on tärkeä media. Taloustutkimuksen (2011) julkaiseman selvityksen mukaan internet on ohittanut television alle 35-vuotiaiden tärkeimpänä mediana. Silti television käyttö on kasvanut kahden viime vuoden aikana. Tätä ilmiötä selittää yli 64-vuotiaiden kasvanut ryhmä television käyttäjinä. Tälle ryhmälle tv on vielä tärkein media. Televisio ja internet ovat kuitenkin kaikissa ikäryhmissä vallanneet sijaa radiolta ja painetulta sanalta.

Tilastokeskuksen (2010) mukaan jo joka toinen suomalainen käyttää internetiä useasti päivässä. 16-74-vuotiaista suomalaisista 74 % käytti internetiä verkkolehtien ja televisiokanavien nettisivujen selaamiseen.

Internet ei ole enää vain osa suomalaista mediamaisemaa, vaan se on olennainen osa koko suomalaista media- ja yhteiskuntastruktuuria. Kuten edellä mainituista prosenttiosuuksista käy selkeästi ilmi, perinteinen media tulee haastetuksi internetissä lukuisten uusien palvelujen ja sisällöllisten mediailmiöiden kautta. Internet ei sido käyttäjää aikaan, paikkaan eikä tiettyyn sisältöön. Internet sietää kuitenkin massakäyttöä. (Wiio 2006, 40.)

Perinteinen media tai muut toimijat voivat tietenkin asettaa vaikkapa pääsymaksuluonteisia ehtoja tietyille Internetissä jakamilleen sisällöille, mutta muutoin

verkossa voi liikkua vapaasti. (Wiio 2006, 40.) Amerikkalaislehti New York Times alkaa kuitenkin veloittaa käyttäjiään pääsystä verkkosivustonsa sisältöön maaliskuussa 2011 (Taloussanomat 2011). New York Times toivoo verkkolehdestä saatavien tulojen korvaavan levikki- ja mainostulojen hävikkiä. Lehti yritti muuttaa verkkosivustonsa maksulliseksi jo vuonna 2005, mutta kokeilu ei osoittautunut kannattavaksi. Aika näyttää mitä ison mediatalon uutispalvelun maksullisuus merkitsee alalle ja toimiiko New York Timesin esimerkki tästä lähtien jonkinlaisena suunnannäyttäjänä esimerkiksi Suomessa. Tällä hetkellä yksikään suomalainen mediatalo ei ole vielä asettanut verkkouutispalveluitaan maksullisiksi.

3.1 Suosituimmat verkkomediat

Internetin vallankumouksesta 90-luvun puolivälistä lähtien niin sähköisellä (tv, radio) kuin ennestään vahvalla printtimedialla tuli luonnollinen tarve näkyä vahvasti myös verkossa. Alkujaan internetin merkitystä tunnetusti vähäteltiin ja ei se ole säästynyt vähättelyltä vielä tänäkään päivänä.

Suurten suomalaisten medioiden verkkopalvelut ovat niin ikään kaikista suosituimpia nettisivustoja, mutta samalla myös suosituimpia verkkomedioita. TNS Gallupin (2011) mukaan menestynein kotimainen verkkomedia on Iltalehden verkkosivut, jolla on yli kaksi miljoonaa uniikkia kävijää viikossa. Iltalehden jälkeen eniten yksittäisiä vierailijoita kävi Iltasanomien, MTV3:n, Ylen ja Helsingin Sanomien verkkosivustoilla. Listalla menestyivät hyvin myös Kauppalehti.fi:n, Nelosen ja Aamulehden verkkosivustot. Listalla näkyy myös Uusi Suomi, joka on maan luetuin itsenäinen verkkolehti. (Uusi Suomi 2011.)

Taulukko 1. Suomen web-sivustojen viikkoluvut. Viikko 10/2011.

		Site	Eri kävijät	%	Eri selaimet	%	Käynnit	%	Sivunäytöt	%	Vierailutiheys	Vietetty aika
1	+	Iltalehti	2353392	1.4↑	2981619	1.4↑	15945958	7.7↑	83832564	7.1↑	5.3	9m 23s
2	+	Ilta-Sanomat	2117493	1.8↑	2610966	1.8↑	12054024	7.5↑	49735952	9.0↑	4.6	9m 3s
3	+	MTV3	1881662	-1.5↓	2180373	-1.5↓	9264813	2.2↑	49600073	-1.6↓	4.2	8m 55s
4	+	Yle	1606257	4.7↑	1980832	4.7↑	7133760	5.3↑	36663300	-1.9↓	3.6	9m 42s
5	+	Helsingin Sanomat	1431954	5.9↑	1875759	5.9↑	7104839	12.8↑	28023895	15.8↑	3.8	8m 34s
6	+	MSN.fi	1297581	-1.9↓	1516220	-1.9↓	5379653	0.7↑	13852586	-2.8↓	3.5	
7	+	Windows Live (pl. Messenger)	1230333	-0.8↓	1486268	-0.8↓	5040556	2.8↑	11357235	3.6↑	3.4	6m 56s
8	+	Suomi24	1175301	1.7↑	1335569	1.7↑	4029976	3.2↑	30268617	4.9↑	3.0	10m 34s
9		Windows Live Messenger	799935	-0.3↓	873673	-0.3↓	9317886	-0.6↓	10865184	-1.0↓	10.7	
10	+	NettiX	593427	1.4↑	816493	1.4↑	2704194	3.8↑	36804968	5.2↑	3.3	14m 20s
11	+	Taloussanomat	657571	13.7↑	813624	13.7↑	1918885	12.4↑	4489414	7.6↑	2.4	
12	+	Kauppalehti.fi	612871	-6.0↓	775393	-6.0↓	2528272	-2.4↓	10874599	-4.5↓	3.3	9m 46s
13		Bing.com	643282	-1.3↓	746700	-1.3↓	1862069	2.2↑	4887874	3.2↑	2.5	9m 7s
14		Eniro.fi	585364	1.6↑	686242	1.6↑	1093231	2.9↑	4810915	2.6↑	1.6	5m 6s
15		Telkku.com	578417	-7.4↓	677700	-7.4↓	3003015	-6.1↓	17486058	-9.8↓	4.4	
16	+	Plaza	552436	-1.7↓	634401	-1.7↓	1743645	0.9↑	6819664	4.0↑	2.7	9m 25s
17	+	Huuto.net	507727	0.6↑	576308	0.6↑	1844243	1.4↑	35412094	0.5↑	3.2	12m 59s
18	+	Oikotie.fi	416282	0.2↑	476950	0.2↑	1022778	1.9↑	8082872	1.5↑	2.1	9m 41s
19		Fonecta.fi	408634	1.2↑	474328	1.2↑	660479	2.8↑	1957347	3.4↑	1.4	5m 4s
20		Etuovi.com	415332	-2.0↓	470524	-2.0↓	1204900	1.5↑	14220400	2.8↑	2.6	10m 17s
21	+	Elisa	386863	-1.5↓	453320	-1.5↓	2098164	3.8↑	5298508	5.5↑	4.6	9m 20s
22	+	Uusi Suomi	338353	27.0↑	412223	27.0↑	999710	26.7↑	2441297	19.4↑	2.4	7m 12s
23	+	Nelonen	359840	4.5↑	387133	4.5↑	837900	7.4↑	2148998	0.7↑	2.2	10m 48s
24	+	Kaksplus	314772	-2.7↓	343263	-2.7↓	600035	-2.0↓	2361890	-1.8↓	1.7	7m 18s
25		Aamulehti	267061	20.4↑	332496	20.4↑	875268	22.1↑	3271953	38.0↑	2.6	5m 46s

(TNS Gallup 2011)

Eri medioiden sijoittumisesta edellä mainitulla listalla voidaan päätellä, että keltainen lehdistö säilyttää ykkköspaikkansa seuratuimpana nettiversiona. Perinteisesti vahvana jatkavat myös MTV3:n nettisivut. Helsingin Sanomat ei ole yrityksistään huolimatta vielä saavuttanut ykköspaikkaa verkkomedioiden joukossa (Helsingin Sanomat 2008). Tutkimukseni kohteena olevan Ylen sijoittuminen on sinänsä Ylen julkisen roolin ja luotettavuuden kannalta varsin hyvä.

4 YLE LAPIN RADIO

4.1 Yle Lapin Radion historiaa

Nykyisen Yle Lapin radion historia ulottuu Yleisradion alueradiotoiminnan laajentumisvaiheeseen vuonna 1968. Tuolloin silloinen Lapin alueradio sai mahdollisuuden lähettää puolen päivän aikaan aluekatsauksia ja iltapäivisin alueuutisia. Myöhemmin toiminta laajeni siten, että Lapin Radio toimitti myös lauantairadiota ja viihdeohjelmia. Lapin alueradion ensimmäiseksi päälliköksi nimitettiin Jukka Häyrinen. (Kokkonen 1995, 208.)

Häyrinen ryhtyi yhdessä silloisen Yleisradion pääjohtajan ja myöhemmin radiojohtajan Eino S. Revon kanssa kehittämään Lappiin kriittistä ajankohtaisjournalismia ja saamenkielistä ohjelmatarjontaa. Häyrinen ajoi 70-lvulla myös sekä itsenäisen saamenkielisen ohjelmatoiminnan aloittamista sekä ohjelmatoiminnan hajasijoittamista. Hän myös ehdotti Yleisradion hallintoneuvostolle vuonna 1973, että alueellisille toimintakeskuksille budjetoitaisiin valtakunnallista ohjelmatuotantoa varten määrärahat siten, että ne pääsevät itsenäisesti toteuttamaan valtakunnallista ohjelmistoja sekä radioon että televisioon. (Kokkonen 1995, 208.)

Alueellisen ohjelmatoiminnan kehittäminen vaati myös entistä käytännöllisempiä toimitiloja. 60-70-lukujen taitteessa Lapin alueradion poukkoillessa Rovaniemen keskustassa toimitiloista toiseen löysi se vihdoin pysyvät tilat Lappia-talon päädystä vuonna 1972. Myöhemmin Häyrinen laajensi toimintaa myös Kemijärvelle ja perusti sinne niin sanotun Koilliskonttorin. Toimittajista Rovaniemeltä Kemijärvelle siirtyi sopimuspalkkainen Pekka Lintula. Koilliskonttorista lähetettiin 80-ja 90-luvuilla myös valtakunnalisia ohjelmia esimerkiksi Yöradioon ja Herää Suomi-lähetyksiin. (Kokkonen 1995, 213.)

4.2 Yle Lapin Radio nykyisin

Yle Lapin Radio on nykyään alle kahdenkymmenen työntekijän muodostama työyhteisö. Toimitus jakautuu kahteen pääryhmään, ajankohtais- ja uutistoimitukseen. Vaikka toimitus on jakautunut selkeästi kahteen eri osaan, on siellä tapana kuitenkin käyttää näiden kahden eri toimituksen materiaalia ristiin. Lisäksi internetin toimitukseen osallistuu jokainen toimittaja ja Lapin Radio ja naapuriseutukunnassa toimiva Yle Perämeri vaihtavat materiaalia usein keskenään.

Tällä hetkellä Yle Lapin Radion aluetoiminta on jakautunut siten, että Rovaniemen lisäksi sillä on toimipisteet Kemijärvellä ja Inarissa. Lapin Radion toimintalue on siis Lapin nykymaakunta lukuunottamatta Kemi-Tornion seutukuntaa, jossa maakuntaradiotoiminnasta vastaa Yle Perämeri. (Wikipedia 2011.) Tänään Yle Lapin Radion ja muiden maakuntaradioiden lähetysajaksi on vakiintunut kello 6.30-17.00 jokaisena arkipäivänä.

4.3 Yle Lapin Radion siirtyminen verkkoon

Yle Lapin Radion nettitoiminta alkoi käytännössä loppuvuodesta 1998, jolloin Yle Lapin Radiossa ryhdyttiin kehittämään internet-sivuja erillisen projektiesityksen pohjalta. Yle Lapin Radion www-palvelun projektiesityksen (Talvensaari 1998) mukaan nettisivujen avaamisella oli silloin voimakkaasti digitalisoituvan yhteiskunnan ajalle hyvin tyypillisiä syitä. Yle Lapin Radio halusi tavoittaa uutta yleisöä sen toiminta-alueella, muualla Suomessa ja ulkomailla. Lisäksi digitalisoitunut uusi tuotantotekniikka oli aiheuttanut henkilöstön resursseissa selkeän muutoksen. Uuden tekniikan vapauttamaa henkilöstöä haluttiin ohjata www-palvelun tuotantoon.

Yle Lapin Radion internet-sivujen käyttöönotolla pyrittiin myös selvittämään, miten kahteen jakelukanavaan (radio, web) suunnatussa tuotannossa voidaan synergiaetuja käyttää tehokkaasti hyväksi. Jälkikäteen ajateltuna juuri tämä seikka onkin osoittautunut hyvin mielenkiintoiseksi tarkastelun kohteeksi tänä päivänä.

Projektilla pyrittiin myös valmistautumaan siihen mahdollisuuteen, että nettisivut voisivat olla maakuntaradioille tulevaisuudessa myös tulonlähde. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi palvelun ulkoistamisella. Tällöin Yleisradio voisi myydä esimerkiksi uutispalveluja palvelun ylläpitäjälle.

Projektin tehtäväksi muodostui luoda Yle Lapin Radiolle interaktiivinen useasti päivässä päivittyvä www-palvelu. Palvelun rungon muodostivat tiheästi päivittyvät uutis- ja palvelusivut. Keskeisimmiksi tavoitteeksi oli listattu muun muassa seuraavia elementtejä:

- useasti päivässä päivittyvä uutis- ja ajankohtaistietovirta
- ajantasainen ja kattava palvelutietovirta
- tukee Lapin Radion brandin nuorennusta
- markkinoi Lapin Radion ja Ylen ohjelmia
- tarjoaa informaatiota Lapin Radion ja Yleisradion toiminnasta ja tekijöistä
- tyylikäs ja huoliteltu ulkoasu
- käyttö yksinkertaista ja latautumisajat lyhyitä
- päivitys ja uusien sivujen luominen on helppoa

(Talvensaari 1998.)

4.4 Internetin merkitys Yle Lapin Radiolle tänään

Tänä päivänä Ylen maakuntaradiossa on tehty omia internet-sivuja yli kymmenen vuotta. Vaikka erilaisia virityksiä nettisivuista oli liikkeellä jo 90-luvun lopussa, ensimmäiset yhtenäiset maakuntaradioiden nettisivut avattiin 2000-luvun alussa. Alussa maakuntaradioiden nettituotanto oli hyvin vähäistä. Netissä panostettiin uutisiin ja sivuilla oli hyvin vähän kuvia ja ääntä. Muutos tähän päivään on ollut huimaa niin sisältöjen kuin ulkoasunkin suhteen. (Malmi 2008.)

Nykyisin maakuntaradioiden nettisivuilla on tarjontaa hyvin monipuolisesti. Päivän uutiset ja jutut ovat usein netissä jo ennen radiota tai televisiota. Kuvia, ääntä ja videoita löytyy päivän kiinnostavimmista aiheista. Myös interaktiivisuus on otettu maakunnissa avosylin vastaan. Nettikeskustelut vetävät päivittäin satoja ihmisiä radiossa lanseerattujen aiheiden ääreen. (Malmi 2008.)

4.5 Yle Lapin Radion nettituotanto edelläkävijänä

Tänä päivänä Ylen maakuntaradioiden nettisivuista ylivoimaisesti käytetyimmät ovat Yle Lapin Radion nettisivut. Yle Lapin Radion nettisivuilla vierailee viikottain parhaimmillaan yli 100 000 ja yksittäisiä kävijöitä Yle Lapin Radion nettisivuilla vierailee kymmeniä tuhansia viikossa. (Malmi 2008.) Näin hyviä kävilukuja ei ole saavutettu ilman silloisen Yle Lapin Radion päällikön Jorma Talvensaaren merkittävää ja aktiivista panostusta nettisivujen kehittämiseen. Kovan työn nettisivujen kehittämiseen on tehnyt myös Yle Lapin Radion entinen kokopäiväinen äänitarkkailija ja nykyinen netin tekniikkavastaava Sauli Antikainen, joka on teknisten taitojensa ansiosta kyennyt hyviin ratkaisuihin Yle Lapin Radion nettituotannon sijoittamisessa nettiin.

Seuraava taulukko havannoillistaa Yle Lapin radion nettisivujen kävimäärää (tuhatta/viikko) vuosina 2009-2010.

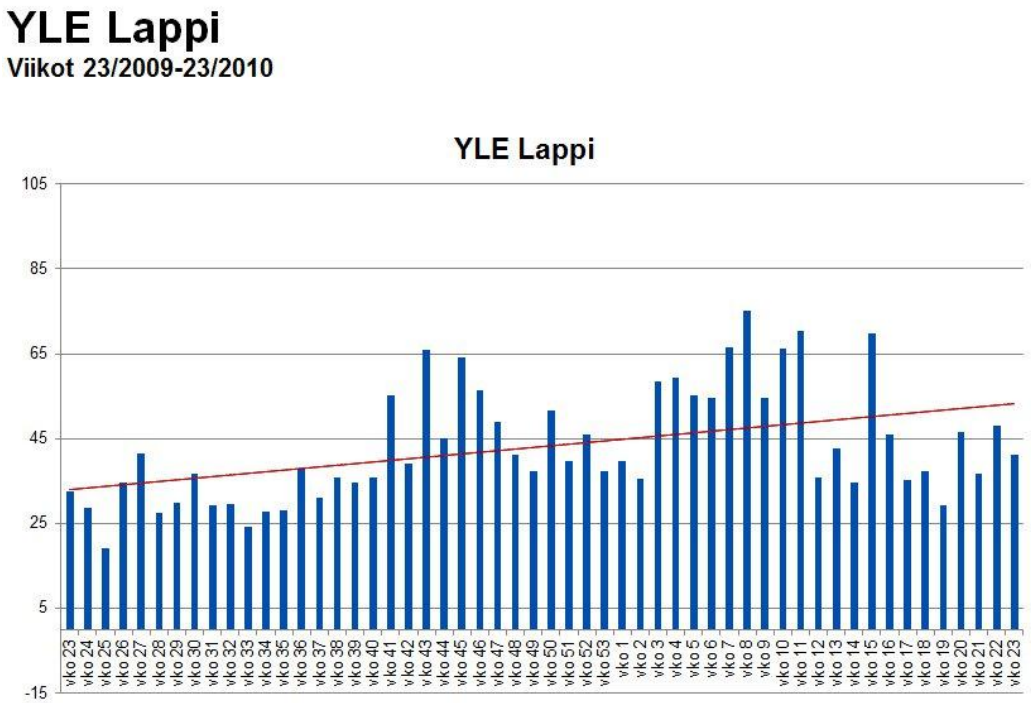

Kuvio 1. Eri kävijät viikottain Yle Lapin verkkopalvelussa

(Yle 2010)

Vetailuksi Ylen maakuntaradioiden verkkopalveluiden käytöstä muissa yksiköissä voidaan ottaa vaikkapa kolmas Pohjois-Suomessa toimiva ja Yle Lapin Radiota suurempi toimipiste Yle Oulun Radio.

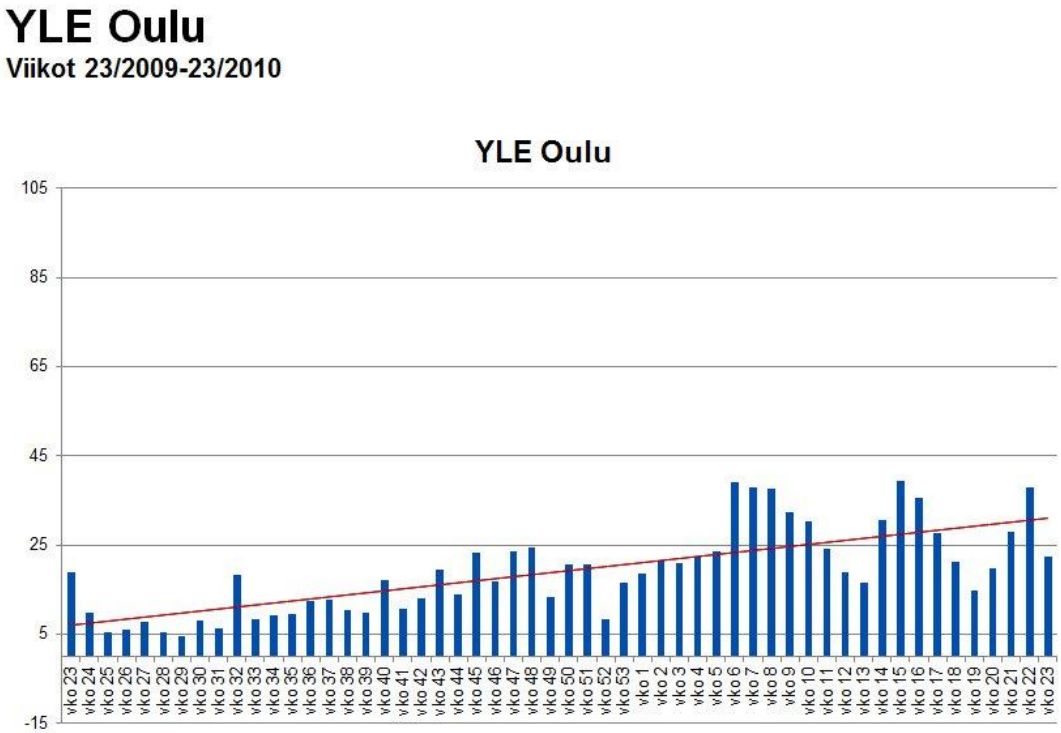

Kuvio 2. Eri kävijät viikottain Yle Oulun verkkopalvelussa

Kuten yllä näkyvät taulukot näyttävät, Yle Lapin Radion nettisivut ovat tasaisen suositut läpi kyseisen otantavuoden. Yle Lapin Radion nettisivuilla vieraili yli 45 000 kävijää kuutenatoista erillisenä viikkona kun taas Yle Oulun verkkopalvelu ei tavoittanut 45 000 kävijää yhtenäkään viikkona.

Yle Lapin Radio voittaa kävijämäärissä selvästi myös samalla lukija-alueella toimivan Lapin maakuntalehden Lapin Kansan.

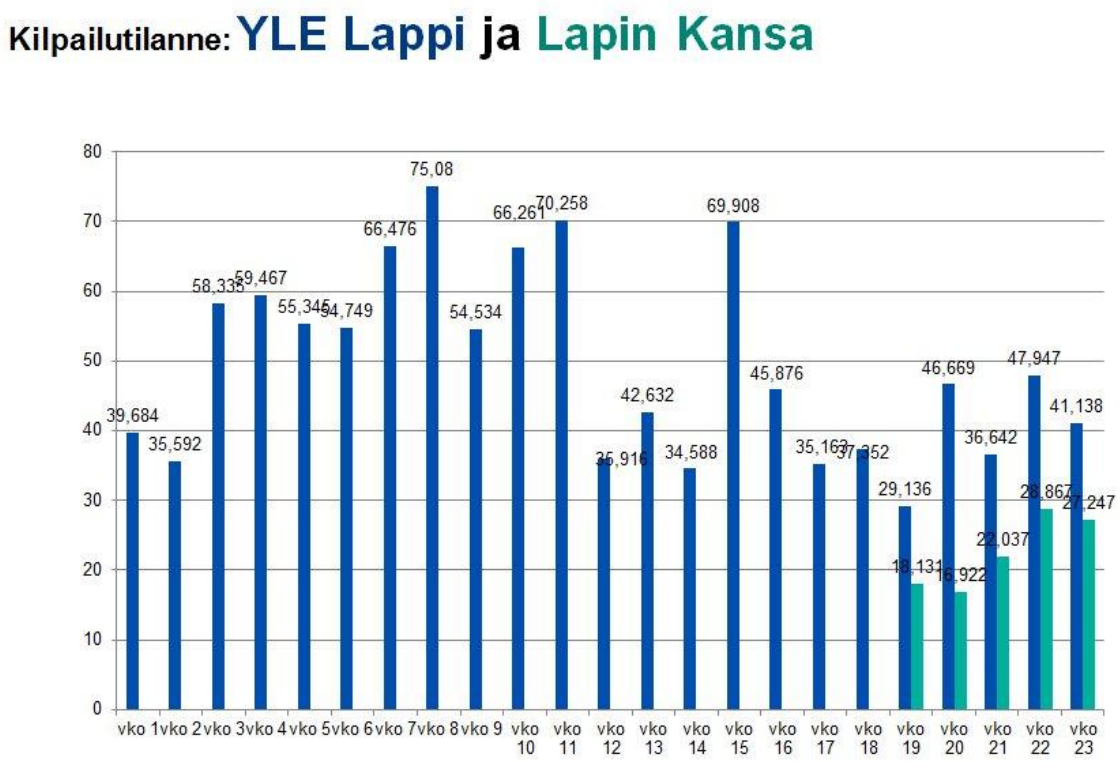

Kuvio 3. Kilpailutilanne. Yle Lappi ja Lapin Kansa. Eri kävijät viikossa

Vaikka otannassa on vertailussa Lapin Kansan kohdalla vain 4 viikkoa, on siitä selkeästi havaittavissa, että Yle Lapin viikottainen kävijämäärä on moninkertainen Lapin Kansan vastaaviin verrattuna.

5 PÄIVITTÄISJUTTUJEN NETTIVERSIOINTI YLE LAPIN RADIOSSA

5.1 Nettiversioinnin lyhyt historia

Kuten jo edellä on käynyt ilmi, maakuntaradioiden ja mukaan lukien myös Yle Lapin Radion nettisivut ovat käyneet yli kymmenen vuoden aikana varsin mittavan sisällöllisen ja teknisen muutoksen. Tänä päivänä nettituotannossa yhdeksi osaksi merkittävään keskiöön on noussut ajankohtaisten, taustoittavien ja ajattomien radion ohjelmavirtaan tehtyjen radiojuttujen nettiversiointi. Vaikka teksti itsenään ei koskaan tyydyttäisi lukijan tai kuuntelijan tarpeita täydellisesti, muodostaa se kuitenkin tärkeän ja korvaamattoman roolin maakuntaradioiden nettisivujen multimediatarjonnassa. Suomalainen mediaympäristö on kovassa kilpailutilanteessa tällä hetkellä. Globaalin ja paikallisen uutis- ja asiatarjonnan on oltava netissä samalla viivalla. (Aalto 2004.)

Aiemmin maakuntaradioiden nettiin julkaistiin vain pelkkiä uutisia ja kuvia. Myöhemmässä vaiheessa maakuntaradiot ryhtyivät julkaisemaan pitkiä ja lyhyempiä radiojuttuja nettiin. Radiojuttuun liitettiin yleensä pieni kuvaus tai juonto jutun aiheesta sekä aiheeseen sopiva kuvitus. Tänä päivänä ainakin Yle Lapin Radiossa lähes kaikki reportaasit, haastattelut ja jopa juontajan tekemät suorat puhelut pyritään kirjoittamaan nettijutuksi Yle Lapin Radion nettisivujen uutisvirtaan. Yleisesti tätä ilmiötä kuvataan työntekijöiden keskuudessa netittämiseksi. Pitkistä päivittäisjutuista nettiversioita on julkaistu Yle Lapin radion nettisivuilla hieman alle kaksi vuotta. Päivittäisjutulla tarkoitan joko aamu- tai iltapäivään tehtyä ajankohtaista tai ajatonta radiojuttua. Päivittäisjuttu on yleensä pidempi kuin esimerkiksi uutisjuttu (2 minuuttia) ja se on joko suoraviivainen haastattelu tai toimitettu reportaasi. Päivittäisjuttuna voidaan pitää esimerkiksi kaupunginjohtajan haastattelua, jonka kesto on 5-10 minuuttia. Päivittäisjuttuna pidetään myös reportaasia vaikkapa kaupungin kesätyöntekijöiden työolosuhteista. Tähän juttuun on voitu haastatella useampia henkilöitä kuten esimerkiksi kesätyöntekijöitä, työsuojeluvaltuutettua ja kesätyöntekijöiden vanhempia. Päivittäisjuttuna voidaan pitää myös suoraa studiohaastattelua.

Päivittäisjutuista versioidut nettijutut julkaistaan Yle Lapin Radion nettiin Escenic-julkaisujärjestelmän kautta. Aiemmin online-tuotantonnon julkaisussa käytettiin apuna

iLotta-järjestelmää, mutta siitä luovuttiin Ylen maakuntaradioissa vähitellen vuosien 2007 ja 2008 aikana.

5.2 Nettituotannon lyhyt historia

Kaikki toimituksellista työtä tekevät osallistuvat Yle Lapin Radion nettityöhön ja näiden henkilöiden tulee hallita myös netin perustaidot. Netin perustaidoilla tarkoitan tässä yhteydessä taitoa kirjoittaa, muokata, kuvittaa ja linkittää artikkeleita Escenic-julkaisujärjestelmän avulla. Nettituotantoa johtaa käytännössä maakuntaradion päällikkö, uutispäällikkö ja tuottaja.

Päällikkö vastaa nettipalvelujen kehittämisestä, osallistuu ideointiin ja moderoi keskusteluja yhdessä tuottajan kanssa jos online-toimittajaa ei ole.

Uutispäällikkö vastaa uutistoimituksen nettiuutistuotannosta ja netin uutisjonosta. Uutispäällikkö vastaa myös Lapin nettiuutisten valtakunnalisesta näkyvyydestä onlinetoimittajan avustuksella. Uutispäällikkö toimii samalla onlinetoimittajan esimiehenä.

Tuottaja vastaa muusta kuin uutisjonoon menevästä nettitarjonnasta. Siihen kuuluu esimerkiksi keskustelut, audiojonot ja muut palvelut. Tuottajan vastuulla on päivittäistuotannon tarjonta uutisjonoon ja tuottaja vastaa uutistuotannosta ja uutisjonosta uutispäällikön työvuoron päätyttyä. Tuottaja toimii myös onlinetoimittajan esimiehenä uutispäällikön työvuoron päätyttyä.

Onlinetoimittaja keskittyy kiinnostaviin juttuihin ja seuraa keskeisiä nettisivuja, joissa voidaan julkaista Lappi-aiheisia uutisia. Onlinetoimittaja seuraa myös juttujen kieliasua ja otsikointia ja korjaa virheet tarvittaessa. Onlinetoimittaja on ikään kuin koko toimituksen ”joka paikan höylä”, joka osallistuu lähes kaikkeen tuotantoon niin netissä kuin radiossa.

Kaiken nettituotannon keskiössä ovat tietysti itse toimittajat, jotka kirjoittavat, kuvaavat, kuvittavat ja linkittävät juttuja Yle Lapin radion nettisivuille. Toimittajat kirjoittavat

oman radiojutun nettiversion. Mikäli toimittaja ei sitä ehdi tehdä esimerkiksi lähetyksen vuoksi, jutun kirjoittaa onlinetoimittaja tai joku muu. (Talvensaari 2010.)

5.3 Nettitekstin perusvaatimuksia Yle Lapin Radiossa

Kun viestimet valloittavat verkkoa yhä näkyvämmin ja pysyvämmin, on niiden sinne tuottamasta tekstistä pystytty vetämään tiettyjä käsityksiä siitä minkälaisia nettijuttujen tulisi pääsääntöisesti olla, jotta ne houkuttelisivat mahdollisimman paljon lukijoita. Internetissä julkaistavaan toimitettuun tekstiin on olemassa omat yleiset lainalaisuudet niin muodon, sisällön kuin kuvituksenkin suhteen riippumatta julkaisijasta. (Alasilta 2002, 279-312.) Maakuntaradioissa on julkaistu nettijuttujen sisällöllisistä ja ulkoasullisista tavoitteista talon sisäisiä ohjeita. Ylen Uusien palvelujen kehityspäällikkö Tuija Aalto julkaisi vuonna 2004 koulutusmateriaalin ”Uutissähke radio- tai tv-jutusta internettiin- mikä muuttuu?”. Koulutusmateriaali oli suunnattu etenkin Ylen maakuntatoimituksille. Yle Lapin Radiossa toimittajille on laadittu yhden koulutuspäivän pohjalta ”Hyvä nettijuttu”-opas vuonna 2008. Viimeksi Yle Lapin Radiossa laadittiin yksityiskohtainen opas ”Lapin Radion nettikäsikirja” vuonna 2009.

Yle Lapin Radion nettikäsikirjan (Talvensaari 2009) mukaan hyvän nettijutun tulee olla selkeä ja havainnollinen. Jutun pitää kertoa yleensä olennaisimman otsikossa ja ingressissä. Huomattavaa kuitenkin on, että tämä poikkeaa päivittäisjutun yleisestä rakenteesta. Päivittäisjutun juonnossa houkutellaan kuuntelemaan juttu, mutta ei välttämättä kerrota jutun olennaisinta sisältöä. Jutun pitää olla ymmärrettävä sellaisenaan. Sen pitää sisältää jutun ymmärtämisen kannalta myös tarpeelliset taustatiedot.

Nettikäsikirjan (Talvensaari 2009) mukaan jutun ingressissä pitäisi pyrkiä siihen, ettei ensimmäinen virke toista otsikkoa sanasta sanaan. Lisäksi kirjoittajan tulisi pyrkiä välttämään ingressissä tai väliotsikoissa olleen tiedon toistamista varsinaisessa leipätekstissä.

Otsikoinnin tärkeyttä ei sovi koskaan vähätellä oli sitten kyseessä printtimedia tai nettimedia. Otsikon tehtävä on houkutella lukemaan juttu. Otsikko kertoo olennaisimman, tärkeimmän tai kiinnostavimman jutun sisällöstä. Hyvä otsikko on

totuudenmukainen, iskevä ja konkreettinen. Otsikko on koukku, johon lukija tarttuu. Se ei kuitenkaan saa vääristää jutun sanomaa. (Talvensaari 2009.)

Ylen toimittajan Marcus Ziemannin (2007) mukaan otsikoilla netissä on yllättävänkin suuri rooli. Otsikon kirjoittamisen taito nykyisessä informaatiotulvassa on kysytympää kuin koskaan. Tämä näkyy jopa käytännössä siten, että esimerkiksi Suomessa iltapäivälehdillä on omat otsikkotoimittajat. Vain hyvä otsikko aktivoi kuluttajaa lisätoimenpiteisiin eli klikkaamaan lukemaan koko juttu tai ainakin osittain. Ziemann kuitenkin muistuttaa, että valitettavan usein otsikko on samalla kaikki, mitä uutisesta halutaan tai ehditään tietää. Ziemann perustelee otsikoinnin merkitystä modernilla työkulttuurilla. Ennen tyypillinen toimistotyöntekijä piti pöydällään radiota. Nyt monissa kiireisissä avokonttoreissa näyttöpäätteiden uutistarjonnasta vastaavat rss –syötteet ja ampparit.com –tyyliset automaattisesti päivittyvät uutispalvelut.

Annan esimerkin omasta mielestäni erinomaisesti otsikoidusta päivittäisjutusta Yle Lapin Radion nettivirrassa:

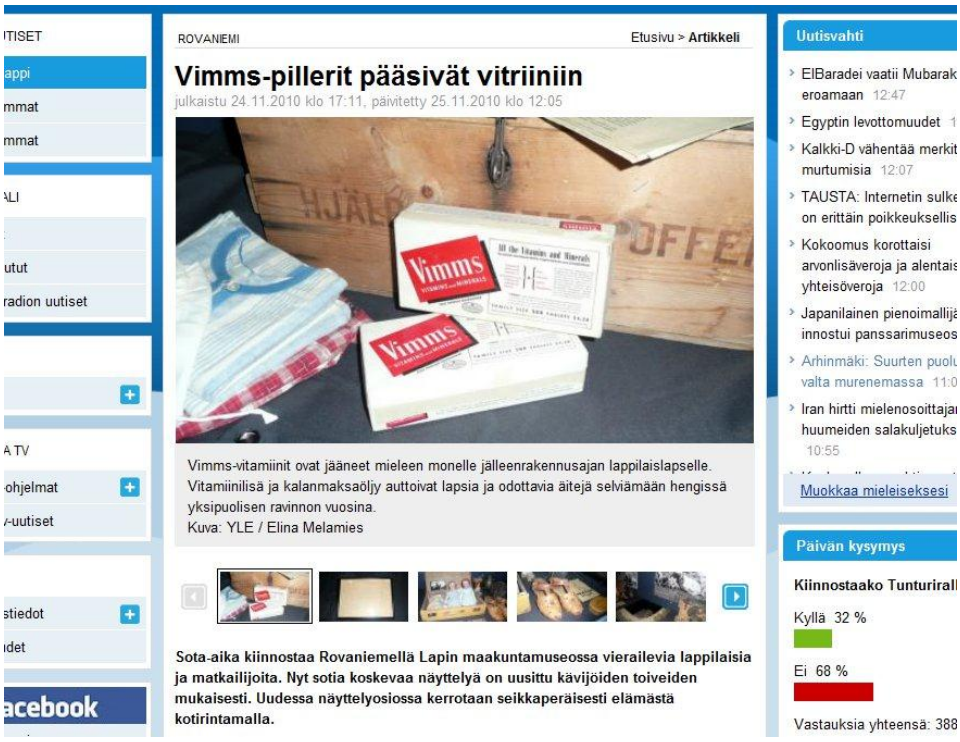

Kuva 1. Päivittäisjutun internet-versio

Kuvassa näkyvä juttu kertoo Lapin maakuntamuseon sota-ajan tarvikkeita esittelevästä näyttelystä. Juttu tehtiin myös radioon. Otsikossa on käytetty substantiiveja eli asiaa tai esinettä ilmaisevia sanoja ja verbiä eli tekemistä ja olemista ilmaisevaa sanaa. Juttu oli julkaisuajankohtanaan viikon luetuimpia juttuja Yle Lapin Radion netissä.

Verbillä on elävöittävä vaikutus juttujen otsikoitiin. Verbit ovat ilmaisuvoimaisia sanoja. Otsikoinnissa tulisi löytää tuore ja asiaa kuvaava verbi ja sen tulee olla mieluiten aktiivimuodossa. (Talvensaari 2009.)

Myös Tuija Aalto (2009) kehottaa otsikoimaan verbein. Aallon mukaan hyvä otsikko väittää verbin voimalla. Tiivis väittämä kertoo nopeastikin silmäillessä, mistä on kyse. Aalto on määrittänyt nettijutun otsikolle jopa maksimimitan, joka on 38 merkkiä.

Väliotsikot ovat tärkeä elementti leipätekstin sisällä, jotka helpottavat jutun silmäilyä ja sen lukemista. Jutun olennaiset sisällöt pitäisi saada selville lukemalla otsikon, ingressin ja väliotsikot. Nettitekstissä väliotsikot lihavoidaan.

Pääasiassa Yle Lapin Radion nettikäsikirja korostaa otsikon, ingressin ja väliotsikoiden lisäksi tekstin selkeyttä ja helppoa silmäiltävyyttä. Myös linkit jutun sisällä ja aiheesta aiemmin kirjoitettuihin juttuihin ovat tärkeitä elementtejä.

5.4 Radiojutusta nettijutuksi

Yle Lapin Radion toimituksessa työskennellessäni toimitin juttuja päivittäis- ja uutispuolelle. Tekemistäni jutuista sai versiot Yle Lapin Radion päivittäistuotanto, uutispuoli, internet-palvelu ja teksti-tv. Käytännön esimerkin kautta on helppo nähdä jutun tekoprosessi esituotannosta aina julkaisuun asti.

Tuotantopäivä Yle Lapin Radiossa alkaa yleensä joka päivä pidettävällä aamukokouksella. Aamukokouksessa jaetaan juttuaiheet toimittajien kesken joista päivän aikana tehdään jutut määrättyihin välineisiin. Välineet ovat siis radio, netti ja tv-uutiset. Itse tuotin aika vähän materiaalia tv-uutisiin. Pääsääntöisesti tuotin materiaalia vain päivittäispuolelle ja Lapin uutisiin. Tein juttuja hyvin monenlaisista aiheista. Työharjoitteluni alussa tein kuitenkin hieman kevyempiä, etenkin kulttuuriaiheisia

juttuja. Harjoitteluni edetessä sain enemmän vastuuta ja sain työstettäväksi myös päivänpolttavampia ja
ajankohtaisempia aiheita. Näiksi aiheiksi Yle Lapin Radiossa luetaan yleensä kunnallispolitiikka-, talous- ja rikosjutut.

Viimeistään aamukokouksessa saadun aiheen jälkeen perinteisesti otin selvää asian taustoista mikäli oma aikaisempi tietämys ei siihen vielä riittänyt. Etsin taustatietojen pohjalta juttuun sopivan haastateltavan ja sovin haastatteluajan. Tämän jälkeen pohdin jutun näkökulmaa ja sisältöä. Otetaan esimerkiksi jutun versioimisesta ”Rovaniemen kävelykadulle kauppakeskus”- juttu, jonka työstin Yle Lapin Radion iltapäivälähetykseen.

Sovittuani haastattelun kauppakeskushankkeen puuhamiehen Pekka Rinteen kanssa varusteena juttukeikalle oli muistiinpanolehtiö, Maycom-nauhuri ja tavallinen digikamera. Jututin haastateltavaa muistiinpanojeni pohjalta noin kahdenkymmenen minuutin verran. Tämän jälkeen siirryimme haastateltavan kanssa sellaiseen paikkaan missä voisin ottaa kuvia nettijuttua varten. Kuvat otettuani päätin vielä nauhoittaa lisää äänimateriaalia juttuuni.

Toimitukseen palattuani siirsin äänimateriaalin editiin jossa leikkasin haastattelun valmiiksi niin, että se oli käytettävissä iltapäivälähetyksessä. Kirjoitin jutun liitteeksi juontajalle pienen alkujuonnon ja lopuksi varsinaisen juonnon, jolla iltapäivän lähetyksen juontaja saisi luettua jutun kuulijoille.

Radiojutun valmistuttua aloin työstämään Neon Escenic-julkaisujärjestelmällä jutun nettiversiota. Kyseisen ohjelman avulla tehdään myös jutun teksti-tv-versio alueellisille sivuille. Työstin kuitenkin näihin kahteen eri välineeseen jutun yksi kerrallaan. Halusin sisällyyttää lähestulkoon samat asiat nettijuttuun kuin mitä radiojutussakin tuli ilmi. Valitsin radiojutun selkeän kärjen eli yhden lauseen tai virkkeen siitä mistä jutussa on kärjistettynä kysymys. Lisäsin tämän lauseen tai virkkeen suoraan ingressiin. Leipätekstiä jatkoin suoraan asialla eli en alkanut toistamaan eri sanoilla sitä mitä ingressiin jo laitoin. Väritettyäni juttuni leipätekstillä kirjoitin haastateltavan mielenkiintoisimmat kommentit mukaan tekstiin. Tämän jälkeen keksin väliotsikot ja latasin kuvaamani kuvat mukaan juttuun arkistosta, jonne kuvankäsittelijä oli ne tallentanut. Lopuksi tarkistin mahdolliset kielioppivirheet ja luetutin juttuni kertaalleen

päivittäistuottajalla, joka muokkasi hieman juttuni kieliasua ja otsikkoa ensin kuitenkin hyväksyttäen ne minulla etukäteen. Tämän jälkeen juttu jäi odottamaan julkaisua, joka tehtiin hieman ennen kuin radiojuttu ajettiin iltapäivälähetyksessä ulos. Lopputuloksena syntyi tämännäköinen nettijuttu:

Kuva 2. Päivittäisjutun internet-versio

6 LUKIJAA PALVELEVA NETTIJUTTU YLE LAPIN RADIOSSA

Perinteisiä, paperille kirjoittamisen sääntöjä ei voi suoraan soveltaa nettimaailmaan. Hyvä nettiteksti ottaa huomioon, että verkko on moniulotteinen ympäristö – tila, jossa lukija kokee itse liikkuvansa. Verkkolukeminen poikkeaa Suomessa ja muuallakin maailmassa hyvin paljon perinteisestä tavasta lukea tekstiä. Ruudulta ihminen lukee silmäilevämmin, epäjohdonmukaisemmin ja kärsimättömämmin, mutta myös nopeammin ja tehokkaammin. Onnistunut nettiteksti toimii sekä rakenteen että kielen tasolla. Molemmat elementit ovat tärkeitä, jotta lukija ymmärtää ja löytää tarvitsemansa tiedon nopeasti ja helposti. (Scriptio Oy 2011.)

Riitta Hyvärisen (2008) mukaan nettiin kirjoitettu teksti voidaan luokitella kirjoitetun ja puhutun kielen väliin. Hyvärinen kutsuu tällaista nettitekstiä verkkosuomeksi.

6.1 Onnistuneen nettijutun elementit Yle Lapin Radiossa

Yle Lapin radion työntekijöille suunnatussa päivän kestävässä koulutuksessa vuonna 2008 käytiin läpi hyvän nettitekstin ominaisuuksia. Koulutuksessa pureuduttiin nettitekstin sisällöllisiin, teknisiin ja kieliopillisiin elementteihin. Kouluttajana toimi Riitta Hyvärinen Kotimaisten kielten tutkimuslaitokselta. (Hyvärinen 2008.)

Koulutuksessa kyseltiin ensin vapaamuotoisesti toimittajien mielipiteitä siitä, millainen on hyvä nettijuttu Yle Lapin Radion sivuilla. Ylös kirjattiin seuraavia huomioita:

- Kiinnostava, koukuttava otsikko.
- Tuo uutta sisältöä verrattuna radioon. Taustoittaa enemmän.
- Juttuun perehtymistä ruokkiva ingressi.
- Havainnollinen, mielenkiintoiset sananvalinnat, oleelliseen keskittyvä.
- Tunteita ja kysymyksiä herättävä.
- Tarpeeksi lyhyt/pitkä. Napakka. Kohtuullisen lyhyt. Tiivis.
- Ei kirjoitusvirheitä.
- Hyviä kuvia. Linkit ääni-inserttiin, aiemmin julkaistuihin juttuihin. (Hyvärinen 2008.)

Kysellessäni itse toimittajilta yli kaksi vuotta koulutuksen jälkeen hyvän nettijutun elementit eivät juurikaan muuttuneet. Lähes kaikissa kyselyissä tuli selväksi se, että hyvä ja lukijaa palveleva nettijuttu Yle Lapin Radion netissä on yleensä kyettävä hahmottamaan nopeasti ja kertasilmäyksellä. Jutun jujun on selvittävä lukijalle nopeasti mutta niin, että lukija myös jatkaa jutun lukemista loppuun saakka. Näin lähes kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että juttu on myös sopivan pituinen eli mahtuu lähes aina kertaluettavaksi ruudulle.

Hyvää nettijuttua määrittää myös hyvin paljon itse aiheet mistä uutisoidaan. Nettijuttu voi olla aiheeltaan hyvinkin yhteiskunnallisesti merkittävä ja oppikirjamaisesti kirjoitettu kova uutinen, mutta se ei silti saa tarpeeksi klikkauksia. Oma havaintoni on, että Yle Lapin Radion netissä vetävät lukijoita ainakin eläin-, -sää ja terveysaiheet. Eräs vastaaja kertookin, että hyvä nettijuttu voi olla vaikkapa pelkästään ”Eläinpuiston uudet asukit kuvissa”. Näihin juttuihin kirjoitetaan harvoin juuri mitään tekstiä ja jos kirjoitetaan, löytyy journalistinen teksti lähinnä kuvista. Edellämainituilla juttutyypeillä onkin yleensä valtava suosio Yle Lapin Radion nettivirrassa (Tolppi 2010). Tätä seikkaa tukee myös se, että osa haastateltavista painotti hyvässä nettijutussa myös sen onnistunutta kuvitusta.

Vastaajat painottivat myös jutun otsikoinnin ja ingressin merkitystä hyvän nettijutun kriteerinä. Huono otsikko ei vedä lukijoita eikä siten klikkauksia. Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että nettijutun tulee olla kiinnostavasti kirjoitettu mielenkiintoisen otsikon ja ingressin lisäksi. Myös varsinaisen leipätekstin on oltava elävää, napakkaa ja sujuvaa. Leipäteksti on yleensä se, joka houkuttelee lukemaan koko jutun. Eräs vastaajista korosti myös sitä, että aiheesta aikaisemmin tehtyihin juttuihin olisi hyvä tehdä linkit jutun loppuun.

Edellisistä mainituista elementeistä voidaan jo vetää johtopäätöksiä siitä, minkälainen on hyvä ja yleisöä palveleva nettijuttu Yle Lapin Radion nettisivuilla. Nettijutun tulee olla lyhyehkö ja yleensä kertaluettavana tietokoneen ruudulla. Tämä seikka ei kuitenkaan aina toteudu, ellei kyse ole lyhyistä kuvasarjapainotteisista ”Eläinpuiston uudet asukit” tai ”Ensilumi tuli Lappiin”-tyyppisistä nettijutuista. Toimituksessa on totuttu, että jotkut aiheet vain yksinkertaisesti vaativat laajempaa käsittelyä ja näin nettijuttujen pituus voi kasvaa hyvinkin pitkäksi.

Ylen Uusien palveluiden strategi Pirkka Aunola (2008) kuitenkin väittää, että nettijutun lyhyys ei ole välttämättä ole aina itsestäänselvyys ja että siihen tulisi automaattisesti pyrkiä. Pitkä tekstikin pysyy luettavana verkossa, kun se paloitellaan tarpeeksi lyhyiksi kappaleiksi ja tekstiä rytmitetään väliotsikoilla, kuvilla, lainauksilla, infobokseilla tai muilla relevanteilla tavoilla. Aunola ottaa malliksi BBC:n vuonna 2008 julkaistun nettijutun:

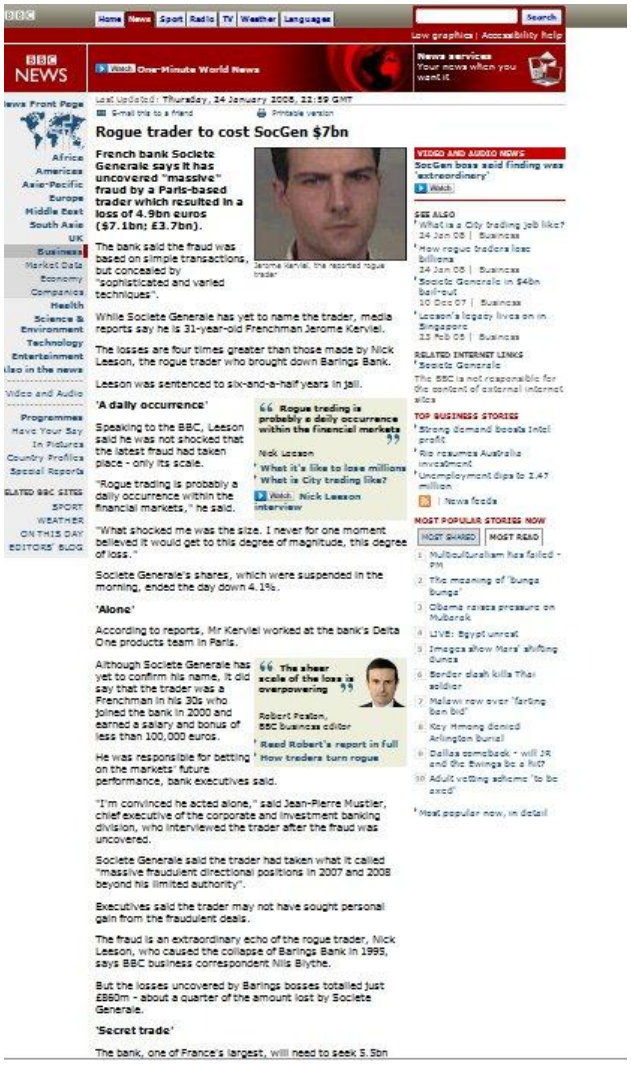

Kuva 3. BBC:n nettiartikkeli

Ylläoleva kuva näyttää käytännössä kuinka pitkäkin artikkeli voi toimia sellaisenaan netissä ilman pilkkomista moneksi eri jutuksi. Jutussa on tekstin lisäksi vieläpä kuvia, videoita, infoboksi ja linkkejä. Aunola vielä lisää, että Poynterin (2008) tekemän printti- ja nettiuutisten lukututkimuksen mukaan ei pidä edes paikkansa, että ihmiset lukisivat lehdistä pidempiä tekstejä kuin verkosta. Lyhyt teksti luetaan todennäköisesti kokonaan

kuin pidempi teksti, mutta tämä ei ole Poynterin tutkimuksen mukaan erityisesti verkon piirre. Poynterin tutkimuksen mukaan verkosta luetaan pitkiä tekstejä todennäköisemmin kuin painetusta lehdestä. Riitta Hyvärisen (2008) mukaan sivuston syvyyksissä lukija sietää pidempiä sivuja kuin pinnalla. Hyvärinen kuitenkin muistuttaa, että väljyys viehättää lukijaa netissä. Väljyyttä taas saadaan aikaan väliotsikoilla ja luetelmilla.

Nettijuttujen kärki, eli yksinkertaisesti se mistä jutusta on kysymys tulee selvitä nopeasti lukijalle. Tässä kohtaa toimittajan on syytä kiinnittää huomiota ingressiin ja heti leipätekstin alkuun. Johtopäätöksenä voidaan myös mainita, että kuvilla on suuri merkitys netissä. Otsikon tulisi olla hyvin mielenkiintoinen ja houkutteleva, että pelkästään se saisi runsaasti lukijoita tarttumaan juttuun. Hyvä kuva vetää klikkauksia.

6.2 Audio mukaan vai ei?

Yle Lapin Radiossa on sen nettituotannon alusta asti pyritty lisäämään sen nettisivuille myös haastatteluaudioita nettijutun tueksi ja tuomaan mahdollisesti lisää yleisöä. Nykyinen tekniikka mahdollistaa tämän entistä helpommin ja nopeammin, joten onkin syytä pohtia sitä millä julkaisupolitiikalla audio lisätään nettijutun yhteyteen.

Vastaajien mielestä audion liittämistä nettijuttuun tulisi miettiä ennen kaikkea sen tuoman lisäarvon kautta. Onko mistä tahansa aiheesta tehty haastattelu niin kiinnostava, että ihmiset kuuntelevat sen nettijutun lukemisen lisäksi? Mikä on sellainen elementti audiossa, joka tuo lisäarvoa nettijuttuun audiossa?

Kyselyyn vastanneet toimittajat painottavat, että audio tulisi lisätä mukaan nettijuttuun etenkin tapauksissa, joissa haastateltava on erityisen persoonallinen tapaus. Persoonallisia elementtejä haastatateltavien mukaan ovat esimerkiksi haastateltavan erikoinen murre, ääni tai ilmaisu. Myös julkisuusarvoltaan mielenkiintoisten hekilöiden haastattelut saattavat saada helposti yleisöä kuuntelemaan myös nettijutun audion. Tällöin haastattelu nettijutun kyljessä tuo sopivasti lisäarvoa kokonaisuuteen.

Toimittajat painottavat myös audion tai haastattelun mielenkiintoista äänimaailmaa. Äänimaailman tulee olla ”omanlainen”. Julkaistavassa radiojutussa voi olla esimerkiksi

toimittajan heittäytymistä jäiseen avantoon tai jutussa on radiodokumentin tai featurejutun kaltaisia elementtejä. (Ruokangas 2011.)

Audioilla ei ole kuitenkaan läheskään niin suurta yleisömäärää mitä videolla tai tekstillä. Netti on visuaalinen väline. Audioiden kuuntelu on silti hienoisesti kasvanut vuosien saatossa, joten audioiden laittamista nettiin tai nettijutun yhteyteen kannattaa harjoittaa. Mutta kuinka paljon vaivaa niiden tuottamiseen nettivirtaan tulisi loppujen lopuksi panostaa? Huomioon tulee ottaa myös se, että toimiiko jo pelkkä audio sellaisenaan radiojutun nettiversiona vai liitetäänkö audio nettijutun alkuun tai kylkeen. Audioiden kuvittamiseen voi listätä panostusta esimerkiksi still-kuvilla, joihin on täydet mahdollisuudet jokaisessa maakuntaradiossa (Gertsch 2009). Ylen tulisi kuitenkin selvittää mikä on nettiaudion merkitys suomalaiselle yleisölle (Heinonen & Lammi 2009).

6.3 Kuvat kertovat

Kuvituksen ja kuvien roolia nettijutuissa ei voi koskaan väheksyä. Poiketen esimerksiksi iltäpäivälehtien nettikuvituksesta maakuntaradioiden nettikuvat ovat varsin pelkistettyjä ja realistisia. Kuvituksessa harvoin käytetään graafisia, kuvankäsittelyohjelmilla tuotettua materiaalia.Niin maakuntaradioiden kuin Yle uutistenkin nettikuvitusta voi hyvin verrata esimerkiksi maakuntalehtien kuten Lapin Kansa, Pohjolan Sanomien ja Helsingin Sanomien lehtikuviin. Tosin kuvien taso Ylen netissä on paikoitellen heikompi kuin maakuntalehdissä koska Ylessä yhä kasvavassa määrin kuvia ottavat toimittajat, joilla harvalla on taustalla juuri minkäänlaista valokuvakoulutusta. Omien havaintojeni mukaan ainakin maakuntaradiot kärsivät juuri tästä ilmiöstä, koska Yle Uutisten netissä on huomattavasti runsaammat resurssit käyttää ammattikuvaajia kuvituksessa ja kuva-arkistokin ovat paljon suuremmat ja monipuolisemmat verrattuna maakuntaradioiden vastaaviin.

Kaikki vastaajat painottavat kuvien merkitystä nettijutuissa. Mikäli mahdollista ja jos kuvia julkaistaan, jutun kannalta kuvien tuottamiseen ja käsittellyyn tulisi aina varata mahdollisimman paljon aikaa. (Savusalo 2011).

Vaikka toimittajat painottavat kuvien tärkeyttä osana hyvää nettijuttua, liittyy kuvitukseen kuitenkin asioita, joita tulisi miettiä nettijutun kokonaisuuden kannalta. Pärjäisikö nettijuttu jopa ilman kuvaa?

Nettijuttu ei aina välttämättä kaipaa kuvaa, kuten ei hyvä lehtijuttukaan. Tunnetusti sanomalehti on täynnä kuvia, mutta kun ynnätään lehden kaikki jutut yhteen jää kuvien osuus loppujen lopuksi aika vähäiseksi. Printtituotannossa oikeastaan suurin osa jutuista julkaistaankin ilman kuvaa. Nettijuttu voi olla parempi ilman kuvaa kuin huonon kuvan kanssa (Ruokangas 2011).

Joka tapauksessa kuvan liittämisessä juttuun tulee olla tarkkana. Kuvilla on eri jutuissa eri vahvuinen merkitys. Hyvässä nettijutussa kuva selkeästi tukee juttua eikä toimi pelkästään kuvituskuvana (Salla 2010).

Kuvien käyttöön ja niiden tuottamiseen liittyy silti ongelmia ja haasteita. Harvalla toimittajalla on tarpeeksi tai saati ollenkaan asiaan liittyvää koulutusta, joten kuvien taso vaihtelee hyvin suuresti toimituksen sisällä. Yhden vastaajan mielestä kuvia tulisi käyttää nykyistä vähemmän. On liikaa huonoja kuvia ja liikaa vanhoja arkistokuvia. Ainoa lääke on siis tässä vaiheessa se, että kuvien julkaisemista hieman jarrutetaan (Ruokangas 2011).

Ratkaisuehdotuksesti nettijuttujen kuvituksen laadun parantamiseksi nostetaan yksikertaisesti kouluttautuminen ja työssä tekemällä oppiminen. Jarruksi koetaan kuitenkin palkkaus. Kuvien tuottaminen on lisännyt jokaisen toimittajan töitä eikä se ei ole sanottavastikaan tuonut lisää palkkaa. Toisaalta nettikuvien laadun voi pitää suhteellisen tasokkaana vielä niissä Ylen maakuntatoimituksissa, joissa on käytössä tv-kuvaajia tai mediatoimittajia, joiden ydinosaamisalueeseen kuvien tuottaminen olennaisesti kuuluu. Tämän ammattitaidon parempi hyödyntäminen nettisivujen ja nettijuttujen kuvittamisessa on tärkeää (Räihä 2011).

7 KEHITTÄMISIDEAT JA TULEVAISUUDENNÄKYMÄT

7.1 Kaikkea ei tarvitse julkaista nettiin

Yle Lapin Radion yksittäisten nettijuttujen laadullisten elementtien lisäksi on syytä pohtia myös sitä, millä määrällä nettijuttuja julkaistaan nettivirtaan uutispäivän aikana. Nettijuttujen julkaisupolitiikka on tärkeää nettijuttujen kannalta, koska on selvää että päivässä tuotettujen juttujen määrä vaikuttaa varsin paljon nettijuttujen suosioon ja siihen kuinka paljon ne saavat klikkauksia. Hyväkin nettijuttu voi jäädä vähälle huomiolle etenkin silloin kun julkaisutahti on päivän aikana varsin suuri.

Tällä hetkellä Yle Lapin Radion nettiin julkaistaan uutispäivän vilkkaudesta riippuen noin 10-15 nettiartikkelia päivässä – joskus jopa enemmänkin. Tämä määrä sisältää niin lyhyet kuin pitkät päivittäisjutut. Määrä tuntuu varsin suurelta, kun kyseessä on kuitenkin vain yksi Ylen maakuntatoimituksista ja kun ottaa huomioon netin roolin tiedonvälityksessä. Mutta esimerkiksi maakuntalehden yhden päivän juttumäärä päihittää kyllä mennen tullen Yle Lapin radion 10-15 juttua päivässä. Silti kysymys kuuluukin: Kuinka moni henkilö lukee maakuntalehden kannesta kanteen? Voisin jopa sanoa, että ei varmasti kovin moni. Sanomalehdet painivat siis käytännössä saman ongelman kanssa kuin nettikin. Netin juttutarjonta tulisikin olla nopeasti silmäiltävissä ja on selvää, että korkean juttumäärän omaavat sivut hukuttavat artikkeleita nettivirtaan varsinkin silloin kun juttuja julkaistaan intensiivisesti aamu kuuden ja ilta viiden välisenä aikana. Nettijuttuja lukevat monipuolisesti vain harjaantuneimmat netinkäyttäjät ja kovinta tiedonjanoa potevat lukijat.

Vaikka Yle Lapin Radion netissä julkaistavien juttujen määrä on iso, jää sinne päivän aikana julkaisematta muutamia artikkeleita, jotka periaatteessa olisi voitu julkaista normaaliin tapaan. Uutistuotannossa julkaisematta jää yleensä viranomaistiedotteita, jotka sisältävät niin sanottua jargonia eli ammattikieltä, jotka eivät avaudu yleisölle saatikka itse toimittajillekaan (Ruokangas 2011). Päiväittäistuotannossa julkaisematta voi jäädä juttuja, joille ei vain yksinkertaisesti löydy kirjoittajaa (Räihä 2011). Aikaa toimituksissa on totuttuun tapaan vähän (Ruokangas 2011).

Lähes jokaisen kyselyyn vastanneen toimittajan mielestä Yle Lapin Radion nettijuttujen määrää sopisikin hieman karsia. Systemaattista juttujen karsimista onkin alettu toteuttaa tämän vuoden (2011) aikana. Juttuja tulisi yksinkertaisesti vähentä niin, että päivittäistuotanto julkaisisi uutistuotannon lisäksi 2-3 juttua päivässä, mutta näistäkin vain kiinnostavimmat. Isosta juttumäärästä seuraa lähes automaattisesti juttujen huonontuminen. Kun juttuja on julkaistu tähän mennessä hieman liikaa, niin päivittäisten online-tuotanto on tuntunut paikoitellen jopa heikolta. (Ruokangas 2011.)

Juttujen kiinnostavuuden kriteereitä sopii miettiä tässä kohtaa. Mitkä ovat kiinnostavia nettijuttuja? Edellä on mainittu, että etenkin ”Eläinpuiston uudet asukit kuvissa”, ”Ensilumi tuli Lappiin” ja erilaisista sääilmiöistä kertovat jutut kiinnostavat yleisöä netissä eniten. Mutta tuskin yksikään maakuntaradio haluaa rakentaa nettisivustonsa kiinnostavuuden juuri mainitun tyylisiin juttuihin. Kovia ja kiinnostavia juttuja julkaistaaan maakuntaradioiden sivuilla yleensä vähän, joten voi olla haastavaa toteuttaa sellaista linjaa, että joka joka päivä uutisvirtaan julkaistaisiin jopa 2-3 pitkää ja kiinnostavaa nettijuttua.

Mia Gertschin (2009) mukaan olisi kuitenkin syytä pohtia, mikä on sopiva määrä nettijuttuja per päivä yhden julkaisijan sivuilla. Nettisivut eivät saisi toimia yleisenä uutistoimistona. Esimerkiksi lontoolaisten tiedotusvälineiden nettisivuilla julkaistaan huomattavasti vähemmän uutisia kuin Yle Uutisten nettisivuilla. Huomioitavaa tässä kuitenkin on se, että Yle Uutisten nettisivut haalivat juttuja myös maakuntaradioiden tarjonnasta. Mutta joka tapauksessa tarjontaa on huomattavasti enemmän meillä kuin muualla jossa tarjonnan oletetaan olevan automaattisesti paljon suurempi. Julkaisupolitiikkana Yleisradiossa näyttää olevan se, että kaikki uutiset julkaistaan saman tien myös nettiin.

Runsaan tarjonnan ongelmaksi muodostuu yksinkertaisesti se, että juttujen sisältöä ja ulkoasua ei ehditä tarkistamaan. Näin nettijuttuihin jää on paljon asia- ja kirjoitusvirheitä. Tärkeät ja mielenkiintoiset jutut hukkuvat juttumassaan, mikä ei houkuttele yleisöä (Gertsch, 2009). Ylen tuoreet kesätoimittajat ovat todenneetkin, että eivät viitsi käydä Ylen nettisivuilla, koska siellä on liikaa materiaalia. Jatkossa tulisikin panostaa enemmän laatuun kuin määrään. Mallia voi hakea vaikkapa BBC:n nettitarjonnasta. Siellä panostetaan nettijutuissa enemmän taustaan ja kolmen rivin pintaraapaisut jätetään vähemmälle. (Gertsch 2009.)

7.2 Omat kehittämisehdotukset

Kuten edellä on käynyt ilmi, nettijutuissa on ollut ja tulee olemaan haasteita tulevaisuudessa. Kyselyyn vastanneet toimittajat kiinnittävät paljon samoihin ongelmiin huomiota myös maakuntatuotannossa. Suurimpana haasteena nettijutuissa toimittajat kokevat nettijuttujen kuvituksen. Monella pitkän linjan radiotoimittajalla ei välttämättä ole taustalla juuri minkäänlaista valokuvauskoulutusta, joten kuvien heikko laattu niin teknisesti kuin sisällöllisesti ei tue nettijuttuja toivotulla tavalla. Toimittajat ja tuottajat kaipaavat enemmän valokuvakoulutusta mutta kokevat kuitenkin samalla, että sitä ei ole saatavissa talon sisällä riittävissä määrin niin, että kuvien taso oleellisesti paranisi. Ainoaksi vaihtoehdoksi siis jää omatoiminen kouluttautuminen työajan ulkopuolella ja tekemällä oppiminen.

Muutoin nettijuttujen tasoa Yle Lapin Radion netissä luonnehditaan toimittajien keskuudessa suhteellisen hyvätasoiseksi ja minkäänlaisiin suurempiin kehittämisprojekteihin ei ole tarvetta ryhtyä. Otsikko ja ingressi yleensä täyttävät tehtävänsä ja jutut ovat mielenkiintoisia ja ne vetävät klikkauksia. Osa vastanneista panostaisi kuitenkin vielä esimerkiksi väliotsikoihin, joihin olisi heidän mielestään syytä listätä hieman ajatusta. Toimittajat kokevat väliotsikoiden olevan tällä hetkellä liian suurpiirteisiä ja harmaita.

Yksi keino lisätä nettijuttujen kiinnostavuutta olisi niiden hienoinen määrän karsiminen. Lähes kaikki kyselyyn vastanneet toimittajat kokivat, että nettijuttujen määrää tulisi karsia eikä kaikkea radiossa julkaistua materiaalia tulisi versioida aina automaattisesti nettiin. Liika tarjonta tuo ongelmia. Kiinnostavat ja merkittävätkin uutiset saattavat jäädä pimentoon Yle Lapin Radion nettivirrassa ja jäävätkin, kun julkaisutahti ja määrä on niin iso mitä se nykyään on.

Pitkäaikaisten toimittajien ajatusten lisäksi on hyvä myös pohtia henkilökohtaisesti nettijuttujen kompastuskiviä ja tulevaisuudennäkymiä. Työharjoitteluni ajalta sain runsaasti kokemusta nettityöskentelystä ja nettijuttuja kirjoitin lähes joka päivä.

Lähes koko harjoitteluni ajan kiinnitin huomiota etenkin siihen, että nettijuttujen julkaisutahti oli selvästi liian kova. Päivässä julkaistiin lukemattomia määriä pieniä, keskikokoisia ja pitkiä nettijuttuja, jotka auttamatta hukkuivat Yle Lapin Radion nettivirtaan 11-tuntisen tuotantopäivän aikana. Ongelma oli huomattavissa varsinkin viikon viimeisen lähetyspäivän lopulla, jolloin oli hyvinkin vaikeaa muistaa pienempiä mutta mielenkiintoisia viikon varrella julkaistuja uutisia. Niin Ylen kuin sen maakuntaradioiden sisäsivuilta kyllä löytyy päivittäin ja viikottain julkaistut uutiset omine sarakkeineen, mutta luulen että kovinkaan moni etenkin vähemmän Yle Lapin Radion nettiä käyttänyt lukija osaa etsiä kyseistä paikkaa. Näin päivittäistä juttumäärää tulisi mielestäni ehdottomasti vähentää.

Kiinnitin harjoitteluni aikana myös toiseen selkeästi vaikeammin korjattavaan ongelmaan nettijutuissa. Nettijutun pituuteen ei ollut juurikaan olemassa minkäänlaisia pituussääntöjä, vaan juttujen pituudet vaihtelivat hyvinkin paljon niin kahden tuotanto-osaston (päivittäistuotanto ja uutistuotanto) kuin toimittajien samana päivänä tehtyjen juttujen välillä. Tästä seurasi se, että juttujen pituudet venyivät ikään kuin varmuuden vuoksi pitkiksi ja ainakin itse suosin lyhyitä tai hieman pidempiä nettijuttuja. Pitkiä juttuja on raskasta lukea näytöltä ja mielenkiinto voi lopahtaa heti alkuunsa etenkin jos väliotsikot eivät houkuttele lukemaan juttua kokonaan tai edes osittain. Pitkiä juttuja tulisi tehdä vain 2-3 viikossa ja näissä tulisi panostaa enemmän taustoittamiseen, kuviin ja multimediaan kuten audioon, videoon ja mahdollisesti grafiikoihin. Juttuja olisi hyvä myös pilkkoa yhdestä hieman päivänpolttavammasta tai suuremmasta aiheesta erillisiksi yksittäisiksi uutisiksi ja muodostaa näille oma teemalaatikko. Näin koko palettia saataisiin selkiytettyä, yksittäisen toimittajan työtaakka vähenisi ja pystyttäisiin panostamaan enemmän laatuun.

Harjoitteluni aikana minulle syntyi käsitys myös siitä, että nettijuttujen kuvituksen taso on tällä hetkellä Yle Lapin Radion netissä aika keskinkertainen tai välillä jopa heikko. Toki havaintoni ei ollut mikään yllätys. Kokeneet radiotoimittajat eivät juurikaan ole aikaisemmin urallaan saaneet valokuvakoulutusta ja koulutus toimituksen sisällä on pientä. Kuvatessa nettijuttujaan toimittaja kehittyy koko ajan, mutta hänestä ei tule koskaan valokuvaksen täysipainoista ammattilaista. Monimediallisessa tuotantossa toimittaja osaa jokaisesta alueesta jotain, mutta ei yhdestäkään kaikkea. Hyvien kuvien ottaminen vaatii aikaa ja perehtyneisyyttä ja näitä elementtejä ei ole mahdollista saada työpäivän aikana. Kuvaongelmaan näen ainoana, joskin äärimmäisenä ratkaisuna,

kuvien käytön vähentämisen. Pidemmät feature-tyyliset ja isot uutisjutut vaativat toki kuvansa, mutta esimerkiksi lyhyissä jutuissa kuvan voi jättää suosiolla pois. Välillä toimituksessa on tuntunut olevan käytäntö, että jokaiselle lyhyellekin pienen uutisarvon omaavalle uutiselle on löydyttävä kuva. Näin huonojen kuvien käyttö loogisesti vähenee.

8 POHDINTA

Opinnäytetyöni aiheena oli selvittää minkälainen on hyvä ja lukijaa palveleva radiojutun nettiversio Yle Lapin Radion nettivirrassa. Radiojutun nettiversiolla voidaan tarkoittaa kuvaa ja tekstiä sisältävää juttua Ylen nettisivuilla. Kuvan ja tekstin lisäksi siinä voi olla myös ääntä tai videota mukana. Vaikeinta opinnäyteyöprosessisssani on ollut vankan kirjallisen teoriapohjan löytäminen. Näin tiukasti rajatusta aiheesta on ollut hyvin hankalaa löytää kirjallista aineistoa muualta kuin Ylen sisältä. Olen saanut työlleni kuitenkin kohtuullisen teoriapohjan tekemilläni haastatteluilla, hankkimillani nettiartikkeleilla ja Ylen sisäisillä koulutusmateriaaleilla.

Sähköpostikyselyiden, toimituksessa tehdyn suullisen kyselykierroksen ja oman työharjoittelukokemuksen perusteella Yle Lapin Radiossa vallitsee tällä hetkellä jokseenkin yhtäläinen mielipide siitä, minkälainen hyvän ja lukijaa palvelevan nettijutun tulisi olla. Nettijutuissa toimittajan tulisi kiinnittää mielenkiintoiseen kirjoitustapaan, napakkuuteen, otsikon ja ingressin yhteistyöhön, otsikkoitiin yleensä ja väliotsikoiden merkitykseen. Kuvilla on suuri vaikutus nettijutun menestymisessä päivän nettivirrassa. Toimittajat pitivät myös nettijuttujen pituutta elementtinä, joka tulisi pitää aina nettijuttua kirjoittaessa mielessä.

Kyselyissä tuli selkeästi esille eri painotuksia. Lähes kaikki haastateltavat olivat kuitenkin sitä mieltä, että nettijuttujen yksi suurimmista ongelmista on niiden julkaisumäärä uutispäivän aikana. Myös omat kokemukseni työharjoittelun aikana tukevat tätä ongelmaa. On käsittämätöntä, että aamulla julkaistu kenties hyvinkin paljon ihmisiä kiinostava nettijuttu hukkuu päivän aikana runsaan nettitarjonnan alle. Tällä hetkellä onkin niin, että Yle Lapin Radiossa päivän nettijuttujen määrää on hienoisesti karsittu. Juttujen määrän karsiminen onkin näkynyt ihan käytännössä. Päivän aikana etusivu ei muutu niin radikaalisti kuten ennen ja pari päivää vanhat jutut löytää aikaisempaa helpommin eikä hakemiseen tarvitse käyttää hakukenttää tai jopa Googlea. Tämän olen havainnut vierailessani Yle Lapin Radion nettisivuilla viime viikkoina.

Vastaajat olivat lähes samaa mieltä myös oheismateriaalien, kuten esimerkiksi juttuaudioiden käytöstä nettijuttujen yhteydessä. Audioiden käyttö nettijutun yhteydessä

ei saisi olla mikään itseisarvo, vaan haastattelujen julkaisemista netissä tulisi aina harkita. Juttujen pitäisi todellisuudessa olla poikkeuksellisen mielenkiintoisia ja niiden tulisi ensisijaisesti tuoda lisäarvoa tekstin ja kuvan tueksi. Julkaisun kriteereinä pidettiin esimerkiksi haastateltavan yleistä mielenkiintoisuutta, murretta tai persoonallisuutta. Tällä hetkellä näyttää olevan vallalla käytäntö, jossa jopa kaikki lähetysvirtaan tehdyt päivittäisjutut julkaistaan Yle Lapin Radion nettisivuilla nettijuttujen yhteydessä. Tässä arvelen olevan taustalla maakuntaradioille tehdyn uuden ohjeistuksen käyttää Ylen Areena –palvelua enemmän. Areenaan on toivottu valtakunnallisen materiaalin lisäksi myös maakunnallisia aiheita. Kaikki radiohaastattelut siis menevät Areenaan mutta kuitenkin vain määräajaksi.

Nettijuttujen tuottamisessa nettivirtaan tulisi kirjoittajan myös asettua tavallisen lukijan asemaan. Usein näin ei kuitenkaan tapahdu eikä se välttämättä ole edes mahdollistakaan. Toimittaja on usein jäävi arvioimaan oman kirjoituksen luettavuutta silloin kun sitä pitäisi tarkastella tavallisen lukijan näkökulmasta. Toimittaja kiinnittää joko liian paljon yksityiskohtiin huomiota tai sitten liian epäolennaisiin seikkoihin. Osa vastanneista haluaisikin, että nettijuttuja oikoluettaisiin enemmän toimituksessa. Oikoluvun voisi suorittaa joko toimittajakollega tai tuottaja huolimatta siitä, että nämäkin tekevät samaa toimituksellista työtä. Haastateltavat kuitenkin totesivat samaan aikaan, että aikaa oikolukemiseen on harvoin ja sitä on turha toivoa enempää.

Vastaajat painottivat nettijuttujen hyvänä yksittäisenä kriteerinä juttujen kuvitusta eikä niinkään itse tekstin ominaisuuksia. Maakuntaradioiden nettijuttujen kuvittamisessa on silti paljon ongelmia, joita toin opinnäytetyössäni esille. Kyselyyn vastanneet toimittajat kokevat, että nettijuttujen kuvittaminen on suurin niiden laatua huonontava elementti. Vain yksi vastanneista koki kuvittamisen suhteellisen helppona ja miellyttävänä tehtävänä. Kyseinen toimittaja kuitenkin huomautti, että hän on saanut yliopistossa journalismiopin yhteydessä valokuvakoulutusta ja hän sanoo myös harrastavansa valokuvaamista vapaa-ajallaan. Kuten vähääkin alaa tunteva tietää, toimittajilla on taustalla yleensä aika kirjava koulutus ja harvalla toimittajalla on mitään valokuvauskurssia käytynä. Uskon silti, että suurien toimittajaikäluokkien jälkeen kuvitusongelma ratkeaa ainakin osittain. Nykyiset medianomeja kouluttavat

ammattikorkeakoulut tuottavat moniosaajia, joilta pitäisi onnistua kuvien ottaminen helpommin kuin vanhemmalta ja tekniikkaa vierastavalta toimittajasukupolvelta.

Olen seurannut viime vuosina hyvin säännöllisesti maakunta- ja iltapäivälehtien, maakuntaradioiden ja itsenäisten verkkolehtien nettituotantoa. Seurasin muiden medioiden tuotantoa kiinnostuneena etenkin työharjoitteluni ajalla. Mielestäni yksi parhaimmista nettisivuista on tällä hetkellä Helsingin Sanomien verkkosivu www.hs.fi, josta myös Yle voisi ammentaa hieman mallia. Hesarin verkkosivuilla julkaistaan toki päivän aikana runsaasti uutisia ja juttuja, mutta verkkotoimitus näyttää suosivan erityisesti lyhyitä juttuja mikä tekee sivuista helposti ja nopeasti silmäiltävän. Pidempiä ja taustoittavia juttuja Hesarin verkkosivuilla julkaistaan harvoin. Helsingin Sanomat näyttää löytäneen myös oivallisen tyylin ja kirjasintyypin nettitekstilleen. Tekstin oletusfontti on miellyttävän kokoinen silmälle. Hesarin printistäkin tunnettu malli, väliotsikoidenkin puuttuminen, ei haittaa. Väliotsikoiden sijaan juttujen jokaisten kappaleiden ensimmäiset sanat on lihavoitu, mikä helpottaa ja rytmittää juttujen lukemista. Myös Hesarin sivujen ulkoasu on hyvin selkeä ja miellyttävä.

Pienistä puutteistaan huolimatta Yle Lapin Radion nettituotanto on yhtenäinen, vakaa ja uudistuva. Nettitekstit ovat luettavia, vetävät klikkauksia ja keräävät paljon kommentoijia. Uskon, että muutamassa vuodessa Yle Lapin Radion nettivirtaan tuotetut tekstit ovat enemmän yhtenäisiä sisällöltään, ulkoasultaan ja oheiselementteineen niin, että julkista uutispalvelua janoava lukija saa siitä mahdollisimman kattavan tyydytyksen.

Toivon, että tutkimukseni toimii jonkinlaisena ohjeistuksena alalle ja etenkin Yleisradion maakuntaradioille. Tiedonvälityksen keskityttyä yhä enemmän internetiin, on sinne tuotetun materiaalin sisällölliselle ja tekniselle ohjeistukselle varmasti tarvetta muissakin mediataloissa.

LÄHTEET

Aineistolähteet

Ruokangas, Perttu 2011. Uutistoimittaja. Uutispäällikön sijainen. Yle Lapin Radio. Rovaniemi. Sähköpostikysely, 18.1.2011.

Räihä, Tapio 2011. Tuottaja. Yle Lapin Radio. Rovaniemi. Sähköpostikysely, 17.1.2011

Salla, Juha 2010. Päällikkö. Yle Lapin Radio. Rovaniemi. Sähköpostikysely, 6.9.2010.

Savusalo, Sirkku 2011. Juontaja-reportteri. Yle Lapin Radio. Rovaniemi. Sähköpostikysely, 24.1.2011.

Tolppi, Anni 2010. Juontaja-reportteri. Yle Lapin Radio. Rovaniemi. Sähköpostikysely, 27.8.2010.

Teorialähteet

Aalto, Tuija 2009. Uutissähke radiojutusta internetiin ja tekstitelevisoon – mikä muuttuu? Yleisradio. Helsinki.

Alasilta, Anja 2002. Verkkokirjoittajan käsikirja. 279-312. Inforviestintä Oy. Helsinki.

Gertsch, Mia 2009. Toimitussihteereiden raportti Lontoon-matkasta. Yleisradio. Helsinki.

Heinonen, Marja & Lammi, Heikki 2009. The Sun, BBC and The Guardian-matkaraportti. Yleisradio. Helsinki.

Hyvärinen, Riitta 2008. Hyvä nettijuttu – koulutus Lapin Radion toimitukselle. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. Kielitoimisto. Helsinki.

Kokkonen, Esko 1995. Hyödyksi ja huviksi pohjoissuomalaisille. Pohjois-Suomen radiotoiminnan vaiheita vuosina 1915-1995. 208-213. Pohjoinen. Oulu.

Talvensaari, Jorma 1998. Lapin Radion www-palvelu. Projektiesitys. 1-3. Yleisradio. Rovaniemi.

Talvensaari, Jorma 2010. Nettituotannon työnjako. 1-4. Yleisradio. Rovaniemi.

Talvensaari, Jorma 2009. Lapin Radion nettikäsikirja. Yleisradio. Rovaniemi.

Wiio, Juhani 2006. Media uudistuvassa yhteiskunnassa. Median muuttuvat pelisäännöt (Sitran raportteja) 40. Edita Prima Oy. Helsinki.

Muut lähteet

Aalto, Pirkka 2008. Pois pitkän nettitekstin pelosta. Digikko. Tulostettu 10.1.2011. <http://pirkka.typepad.com/digikko/2008/01/pois-pitkn-nett.html>

Konttinen, Matti 2010-2011. Huomioita Yle Lapin Radiolla työskentelystä. Rovaniemi.

Malmi, Ani 2008. Lähiaiheet kiinnostavat myös netissä. Tulostettu 20.3.2011. <http://www.rttl.fi/fi/index.php/liiton_arkki/29/617/>

Poynter 2008. What are the differences in reading news in print and online? Tulostettu 20.1.2011. <http://eyetrack.poynter.org/>

Scriptio 2010. Nettitekstin ABC. Tulostettu 20.1.2011. <http://www.scriptio.fi/palvelut/maksuttomat_palvelut/abc-tietosivut/nettitekstin_abc/>

Studentum Oy 2011. Tulostettu 20.3.2011. <http://www.studentum.fi/blogpost/Internet_on_nuorten_taerkein_media__p2629.html>

Suomalainen Wikipedia 2011. Tulostettu 20.3.2011.
<http://fi.wikipedia.org/wiki/Internetin_k%C3%A4ytt%C3%B6tarkoitukset>

Taloussanomat 2011. Tulostettu 20.3.2011.
<http://www.taloussanomat.fi/markkinointi/2011/03/17/new-york-timesin-nettisivut-osittain-maksullisiksi/20113809/135>

Tilastokeskus 2010. Tieto- ja viestintätekniikan käyttö. Tulostettu 12.2.2011.
<http://www.stat.fi/til/sutivi/2010/sutivi_2010_2010-10-26_tie_001_fi.html>
TSN Gallup 2010. Tulostettu 12.2.2011. <http://tnsmetrix.tns-gallup.fi/public/>

Uusi Suomi 2011. Tulostettu 20.3.2011. <www.uusisuomi.fi>

LIITE

Yle Lapin Radion toimittajille esitetyt kysymykset

Mikä on henkilökohtainen mielipiteesi päivittäisjuttujen versioinnista nettiin? Miten olet kokenut sen?

Millainen on työtapasi käytännössä kun kirjoitat päivittäisjutusta nettiversion?

Mihin asioihin tulee kiinnittää erityisesti huomiota nettijuttujen kirjoittamisessa?

Millainen on sinun mielestäsi hyvä nettijuttu? Mitä kriteereitä sen tulee ehdottomasti täyttää?

Kuinka riippuvaisia nämä kaksi sähköistä välinettä (radio, netti) ovat toisistaan?

Kuinka suuri merkitys nettijutun pituudella on nettituotannossa?

Tuleeko nettijutuissa mainita sinun mielestäsi aina samat asiat mitä radiojutussakin?

Missä tapauksissa nettijutuissa tulisi lisätä radioaudio mukaan?

Monimediallistuneen työnkuvansa takia toimittajat usein myös kuvittavat nettijuttunsa itse. Miten olet henkilökohtaisesti kokenut tämän?

Julkaistaanko Lapin Radiossa nettiin liikaa juttuja yhden päivän aikana? Tulisiko juttumäärää mielestäsi karsia?